№ 140
ოთხშაბათი, 5 ივლისი 1895

1877—1895

ივერია

№ 140
ოთხშაბათი, 5 ივლისი 1895

რედაქცია:
ნიკოლოფოლის ქუჩა, 21.
ტფილისი.
ფასი ერთ ნომერისა:
ფასი ერთ ნომერისა:

ეროვნული ბიბლიოთეკა

ბაზეთი ღირს:

თვე	მან.	კ.	თვე	მან.	კ.
12	10	—	6	6	—
11	9	50	5	5	50
10	8	75	4	4	70
9	8	—	3	3	55
8	7	50	2	2	75
7	6	50	1	1	50

ცალკე ნომერი—ერთი შაური.

„ივერიის“ ტელეფონი № 227.

ეპატერინე არუთინის ასული რუსიეთისა, ანნა მიხეილის ასული და დავით გიორგის ძე თეთრაძენი გულითადის მწუხარებით აუწყებენ ნათესავსა და ნაცნობთა თვისთა გარდაცვლებასა პირველი ძეისა-ფასის ქმრისა, მეორე მამისა და მესამე სიმამრისა თვისისა მიხეილ იოსების ძის რუსიეთისა. და სთხოვენ მობძანებნენ განსვენებულის დასაფლავებაზედ დასასწრებლად ხუთშაბათს, 6 ივლისს; მიცვალებული იქმნება გამოსვენებული მის საკუთარ სახლიდგან აფლაბარში, პეტრე-პავლეს ქუჩაზედ, № 49, დილიან. 9 საათზედ წირვის მოსასმენად სამ ტაძარ ეკლესიაში. (1—1624—1).

ახალი ამბავი

—

*** ტფილისში ჩამოვიდნენ იერუსალიმს უნივერსიტეტის ექსტრაორდინალური პროფესორი თ. იუ. ლეგენსონ-ლეგსინგი და ს. პეტერბურგის სამხედრო-მრიცხველი სტ. სოფ. ნ. ა. ტანჩინოვი.

*** ქეთაისის პოლიციმეისტერი, როგორც გაზეთი „ნოვ. ობოზრ.“-ს შეუტყვია, სხვა ადგილზედ გადაყოფთ თურმე.

*** გუშინ, 4 ივლისს, გავმგზავრა ტფილისიდგან უნგრეთის ექსპედიცია რომელსაც აზრად ჰქონდა გამოეკვლია, სად და რა ნაშნები დეტოვებია უნგრეთის ერს ხალხთა დგადასლების დროს საქართველოზედ. ექსპედიცია შემდგარია გრაფის ზიჩის ხარჯით. ამ ექსპედიციაში მონაწილეობას იღებენ თვითონ ზიჩი, კლაუზენბურგის უნივერსიტეტის პროფ. სადიკეკი, ბუდაპეშტის მრიცხველ-ბიბლიოტეკარ ბგბ. ვალლინტი, მიუნხენის ხეატერი კარლ ვუტკე, თარჯიმანი იაკ. ჩილინგარიანი და მეტყველ ბილი. ექსპედიცია ყოფილიჩრდილო კავკასიაში, ყაბარდოსა და ნალჩიკში, სადაც ადგილობრივ მცხოვრებთა ზნე-ჩვეულებანი ღმოიკვლენა ამ ერის ნათესაობა უნგრელთებთან. ყველაზედ მეტად ექსპედიციის ყურადღება მიუქცია ხუნძაეს, სადაც რამდენიმე ნიკოიკ-ეი უკოვნიათ ისეთი, რომლებიც ნამდვილად ამტკიცებენ უნგრეთელთა აქ ყოფნას. დარბაზნში ექსპედიციას ისტორიული ანდაზა: „არ გათეთრდება ყორანი, რა გინდ რომ ხეხო ქვიშითა“. ჩვენნი პედაგოგი თავისს პასუხში, ჩვენდამი მომართულში, გამამტყუნებელს მუხლებს უმეტეს ნაწილად ხელ-ულვლილად სტოვებს, რადგანაც იმათი შერაყვეა ყოველად შეუძლებელი იყო, და ახალს საგანს წამოგვიყენებს წინა. ეს ახალი საგანი გახლავთ —რაოდენობა ქართველთ ენის გაკვეთილებისა, აღნიშნული მის პროექტში და ოფიციალურს გეგმაში. მაგრამ ვიდრე ამ საგანს განვიხილავდეთ, საჭიროდ მიგვანია მკითხველს მოვაგონოთ ერთი პედაგოგიური დედა-აზრი, რომელსაც ბ-ნი როსტომაშვილი არღვევს თავისის პროექტში.

ეს აზრი იმაში მდგომარეობს, რომ რომელსამე უცხო ენაზედ საგნების სწავლება მხოლოდ მაშინ არის შესაძლო და შემრგო, როდესაც ეს ენა მოსწავლეებს შეთვისებული აქვთ მეტ-ნაკლებობითა. ამ ჭეშმარიტების, ამ მოთხოვნილების სიმართლეე ესმის ყველა უბრი ჭკუის პატრონსაც-კი და პედაგოგის ცოდნა აქ სრულიად საჭირო არ გახლავთ. შეარყიეთ,დაარღვეთ ეს დედა-აზრი და ქართველს ენას სახლოობა სკოლებში ანდერძი აეგება. ამ დედა-აზრს არ დალატობს ოფიციალური გეგმა, რომელიც ამ წესებს სწავლის პირველის ორის წლის განმავლობაში დედა-ენაზედ. ბ-ნს როსტომაშვილს-კი საგნების სწავლება პირველივე წლიდგან რუსულს ენაზედაც მიჰყავს პარალელურად. ამითი იგი აღუქმებს პედაგოგიურს გზას რუსულის ენის საბუთებიც-კი მოუნახავს, რომლებიც ეკუთვნიან მეოთხე საუკ. ქ. აქეთ; ამ საბუთების მოწმობით ეს ადგილი უნგრეთელებს 1,100 გრაგ. ოქროთი მიუყიდნიათ სპარსელებისთვის.

გრაფს ზიჩს ამ ჟამად მრავალი არხეოლოგიური ნაშთნი მიაქვს თან, რომელნიც ბუდაპეშტის მომავალს გამოფენაზედ იქმნებიან გამოკიდულნი. ეს გამოფენა უნგრათა თასის წლის დღესასწაულზედ უნდა მოხდეს, ე. ი. ამ დროს, როდესაც უნგრათა მისელს ევროპაში შეუსრულდება ათი საუკუნე.

ზიჩი საზოგადოდ დიდი მადლობელია ადგილობრივ მცხოვრებთა მათის მსპინძელობისა და დახმარებისათვის მოგზაურობის დროს.

ტფილისიდგან ექსპედიცია გაიელის გორს, უფლისციხეს, ბორჯომზედ, სადაც ჰნახავს დიდ მთავარს ნიკოლოზ მიხეილის ძეს, და აქედგან იმერეთს წავა,—დაათვალიერებს ქუთაისს, გელათს, დაათვალიერებს ძველის დარუბანდის კარებს და ბათუმსა, ქერჩსა, ტაგანროგსა და კიევზედ წავა მოსკოვსა და პეტერბურგს.

*** 1888 წელს კავკასიის უმაღლესმა მთავრობამ შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარუდგინა შემუშავებული პროექტი კავკასიის ერობის სწავლებაში, რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ ქართველმა ბავშვმა ჯერ უნდა შეისწავლოს რუსული ენა იმ მხრივ, რომლითაც იგი ემგზავსება ქართულს ენასა და მერმე გადავიდეს სხვა, განსაკუთრებულსა და რიულს მხარეებზედ. ამითი იგი, როგორც უკვე მოვიხსენეთ წინა წერილში, აუცილებლად ჰხდის უწყალო კბილოობის (зубреніе) გამეფებას სახლოო სკოლაში და ამასთან ძირს უთხრის საგნების სწავლებას დედა-ენაზედ იმავ თავით. როგორ?

იმათ,ვისაც „დედა-ენის“ ხვარება სახალხო სკოლაში ეკლად მიაჩნიათ, სრული საფუძველი მიეცემათ სთქვან: იმის მაგივად, რომ მეორე დღეს გადათარგმნოთ რუსულად, რასაც დღეს ქართულად ასწავლით, ის არა სჯობიან, რომ ყოველი აზრი, ქართულად გამოთქმული დღესვე, ახლავე სთარგმნოთ რუსულად და ამ სახით აწარმოვოთ მთელი სწავლა რუსულს ენაზედ ქართველის ენის შემწეოოით. რას ეტყვის მთა ჩვენი პედაგოგი? ვერაფერსა და იძულებული იქნება დასთანხმდეს, რადგანაც ეს იქმნება პირდაპირი, ყოველად საფუძვლიანი შედეგი იმის ლოღიკისა. ი რ ა მაგნეული ნაყოფი მოსდევს იმ პრინციპის დარღვევას, რომ ვიდრე მეორე ენა ბავშვს არ შეუსწავლია პედაგოგიურის თანდათანობით, ყველა საგნები უნდა ისწავლებოდნენ მხოლოდ დედა-ენაზედ. ამ პრინციპს მეტ-ნაკლებობით იწყნარებს ოფიციალური გეგმა, როგორც უკვე ვსთქვით, ჩვენი მოკამდარაჯთა მდგომარეობისა და შტატების ცვლილების შესახებ, მაგრამ დღემდის სამინისტროს ამაზედ ჯერ-ჯერობით განკარგულება არ მოუხდენია და მხოლოდ ეხლა-ღა დადგენეს ფინანსთა და შინაგან საქმეთა მინისტრებმა, რომ ეს საგანი შეცვლილ იქმნას. ამ აზრით მთავარ-მართველის გამგეობაში შესდგა კომისია მისისავე თანაშემწის თავმჯდომარეობით, რომელის უსაღლოესს აზრსაც შეადგენს მეორე ადგილობრივ მცხოვრებთა მათის მსპინძელობისა და დახმარებისათვის მოგზაურობის დროს.

ტფილისიდგან ექსპედიცია გაიელის გორს, უფლისციხეს, ბორჯომზედ, სადაც ჰნახავს დიდ მთავარს ნიკოლოზ მიხეილის ძეს, და აქედგან იმერეთს წავა,—დაათვალიერებს ქუთაისს, გელათს, დაათვალიერებს ძველის დარუბანდის კარებს და ბათუმსა, ქერჩსა, ტაგანროგსა და კიევზედ წავა მოსკოვსა და პეტერბურგს.

*** 1888 წელს კავკასიის უმაღლესმა მთავრობამ შინაგან საქმეთა სამინისტროს წარუდგინა შემუშავებული პროექტი კავკასიის ერობის

ფელეტონი

—

უსნაური თავის გამართლება.

არ გათეთრდება ყორანი,
რა გინდ რომ ხეხო ქვიშითა.
ხალხური.

სამოოდე თვე იქნება, რაც „ივერიაში“ დაბეჭდა ბ-ნმა როსტომაშვილმა საოცარი გამართლება თავისი საოცარის პროექტისა შესახებ სახალხო სკოლების მოწყობისა საქართველოში. ჩვენ გარეშეოება ნებას არ გვაძლევდა აქამდ-ს გამოგვეაზრა ესეოეთნი უსაფუძვლობა და სიყალბე ამ გამართლებისა. იმედი გვქონდა, რომ რომელიმე ხალხის განათლების მოყვარე გაარჩევდა, დაანაოვებდა ამ უკუღმართს პროექტსა. მაგრამ მოტყუვდეთ: ჩვენნი განათლებულნი გართულნი არიან წვრილმანს არა საარსო საგნებს აღეკ-დილებაში, კეკნნა-ტარაბაზში,მესამე დასის ქება დიდებაში ან მასთან პოლემიკაში და ფანტასიორის პროექტების თხზეაში. ხალხის განათლება-კი ეგონ სახლოოოა. ამის მათ შესაწყენ საქმედ მიიჩნიეთ. ამის გამო იძულებული ვართ ერთხელ კიდევ გამოვეასუხოთ ბ-ნს როსტომაშვილსა. საგანს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს და იმაკი მეოთხეკი ყურადღებით მოისმენს ჩვენს მსჯელობასა.

დიაღ, უცნაურს პროექტს ბ-ნს ივანე როსტომაშვილისას უფრო კიდე უცნაური გამართლება მოჰყვა. მაგრად აქაც ცხადად გამართლდა ქართული სწავლებაში, რომელიც მდგომარეობს იმაში, რომ ქართველმა ბავშვმა ჯერ უნდა შეისწავლოს რუსული ენა იმ მხრივ, რომლითაც იგი ემგზავსება ქართულს ენასა და მერმე გადავიდეს სხვა, განსაკუთრებულსა და რიულს მხარეებზედ. ამითი იგი, როგორც უკვე მოვიხსენეთ წინა წერილში, აუცილებლად ჰხდის უწყალო კბილოობის (зубреніе) გამეფებას ქართულსა და რუსულის ენის შორის. მთავრობის გეგმა აწმყესებს კეთილ-ოა-ფაათ საათიანს გაკვეთილს და არა ოცსა, როგორც ბრძანებს ჩვენი პედაგოგი. მთელი ეს რიცხვი დათმობილი აქვს მთლად, უკლებლივ ქართულს ენას და მასზედ საგნების სწავლებას პირველი წლის ნახევრამდის. რუსულის ენის ჰკუნენებ აქ სრულიადაც არ არის. ამ წლის მეორე ნახევარში მხოლოდ სამი საათი გამოწესებული რუსულის ლექსიური გაკვეთილებისათვის, ოცდა-შვიდი საათი-კი უნდა ხმარდებოდეს ჩვენს ენასა და მის შემწეოოოით სწავლებასა განწესებულ საგნებისასა. ჩვენნი პედაგოგის პროექტი-კი თითქმის შეაზედ ჰყოფს გაკვეთილებს ორ ენას შორის პირველივე წლის დასაწყისიდგან. განა დიდი განსხვავებაა? მეორე წლიდგან რუსული წერა-კითხვისათვის მოგრჩა ნიშნავს მეტს გაკვეთილებს, მაგრამ მათი რიცხვი მაინც ვერ აღემატება ათსა, ასერომ ქართულს ენას წლიდგან რჩება ორკეკი მეტი გაკვეთილი, როდესაც ჩვენი რეფორმატორის აზრით მხოლოდ ნახევარი გაკვეთილები მას უნდა დაეთმოს.

აქ ისიც უნდა შევნიშნოთ, რომ რუსული წერა-კითხვის სწავლებას სავალდებულოდ ჰხდის თავრობის გეგმა მხოლოდ მეორე წლიდგან, ბ-ნი როსტომაშვილი კი პირველივე წლიდგან. მართალია, ამ უკანასკნელმა შეცდომად აღიარა თავისი აზრი შესახებ საღრეთო სკულის რუსული ენაზედ სწავლებისა, მაგრამ ამის მნიშვნელობას სრულიად აქარწყლებს სამი გარემოება: პირველად, იგი იძულებული გახდეს ამ მოქცეულიყო იმითი, რომ მიუთითეს ოფიციალურს გეგმაზედ, რომელიც თხოოულობს საღრეთო სკულის სწავლებას მხოლოდ ქართულს ენაზედ სამსავე წლის განმავლობაში; მეორედ, ბ-ნმა როსტომაშვილმა თავისი აზრი უკან წაიღო არა იმის გამო, რომ სცნა მისი უგუნურება და მიგნებლობა, არამედ გარეგანი მიზეზის წყალობით—მთავრობის აზრზედ უკანა დგომ, და მესამედ, სხვა საგნების სწავლება ჯერედ შეუთვისებელს ენაზედ, უარყოფილი თავარობისაგან, მის პროექტში ისევ დარჩა და სწორედ ეს აზრი არის ძირის გამომხრელი ჩვენის სახალხო სკოლისა.

უფრო კიდეე უარესი გამოდის ბ-ნი როსტომაშვილის პროექტი შედარებით სამრევლო სკოლების გეგმასთანა, რომელიც გამოცემულია უფლიდესის სინოდისაგან. ეს გეგმა სწავლებას ყველა საგნებისას სავალდებულოდ ხდის ქართულს ენაზედ ორის წლის განმავლობაში, ამავე

ორს ექნება შენიშნული, რომ ზღვრად ზოგიერთს ქალაქის მცხოვრებს საიდანღაც გაუჩნდება ხოლმე ათი, ხუთი და ზოგჯერ მეტი სული ცხოვრი, რომელსაც პატრონი ეზოში ინახავს. შემდეგ სადღაც ჭერებიან ცხერები; გაიელი პატა ხანი და ცხოვარ კიდევ ეხედვეთ მისს ეზოში. რად უნდა ნეტა, ქორწილი არსად აქვს და ქალები! აი სამქე

ეროვნული ბიბლიოთეკა

არ იქნება ურიგო მამა ნანობაშვილმა დაასახელოს—სად ხდება ამგვარი უცნაური ფაქტები?..

ჩვენ ამოგწერეთ ყოველივე რაც მამა ნანობაშვილის პასუხში საქმეს შეეხება; დანარჩენს არ ვბეჭდავთ, რადგანაც უსაბუთოა, რასაც ავტორიც გრძნობს და ამიტომ გვპირდება საბუთიანსა და დაწერილებითს პასუხსა. ველით და სიხარულითაც დავბეჭდავთ.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲙᲐᲫᲙᲐᲫᲘᲓᲒᲐᲜ.

(განხრახვა საკვირაო სკოლის დარსებისა.—ორიოდე სიტყვა ქართულ ბიბლიოთეკის მოამდგომის შესახებ).

ეხლა ყველასთვის ცხადია, რომ სწავლა-განათლება უპირველესი იარაღია ადამიანის კეთილ-დღეობისათვის, რომ უსწავლელი კაცი უფრო მეტს მუშობს, ოფლში იწურება, წელებზედ ფეხს იდგამს, მაგრამ მაინც დაქვითავებულია, როგორც ნივთიერად, აგრეთვე ზნეობრივადაც.

დიაღ, ეს ყველასთვის ცხადია, მაგრამ ბევრი ისევ უსწავლელი რჩება. მკითხველი, უეჭველია, იკითხავს: „თუ მართლა შეეხებელი აქვთ მნიშვნელობა სწავლა-განათლებისა, რატომ არა სწავლობენო?“ ამის სანაცვლოდ შორს წასვლა არ მოგვიხდება და მაგალითს მივიყვან აქაურ ქართველების ცხოვრებიდგან. მოგეხსენებათ, რომ კავკაზში არსებობს ქართული სკოლა „წერა-კით. გამ. საზოგადოებისა“, რომელშიაც სწავლობენ ქართველი ბავშვები ორიაგ სქესისა. მოეხედავად იმისა, რომ სწავლის საქმე ამ სკოლისა ჩინებულად მიმდინარეობს, და ისიც უფასოდ, მაინც ბევრი ვერ სარგებლობს უკიდურესის სიღარიბისა გამო. სკოლის ანგარიშებში ცხადად არის ალნიშნული, რომ სწავლილსათვის უფროოოდ თავის დანებება გამოუწვევია იმავე სიღარიბე. შეუძლებელი მშობლები თავიანთს შვილებს ან სულ არ აბარებენ სკოლაში, ან თუ აბარებენ, ჩქარავე გამოჰყავთ და აძლევენ სხვა-და-სხვა საფეოლსნო-საავეროებში, რომ ერთი-ორი შაური მაინც არის შეპმატონ თავიანთს ღარის ოჯახებს. ამგვარად აღზრდილი ბავშვები, მართალია, ბოლოს ბევრსა ნანობენ ხოლმე, მაგრამ ნათქვამია:

„წამხდარსა საქმეს რას არგებს
მერმე ღა თითზედ კბენანი“.

ეს რომ ასე გაგრძელებულიყო, სწორედ სამწუხარო იქნებოდა, მაგრამ, მადლობა ღმერთს, ამასაც მოლო ეღება: კავკაზის რამდენიმე ქაქოველმა მასწავლებელმა კარგად შეიგნეს ეს ნაკლულევანება და, რომ აეშორინონ ეს არა სასურველი გარეგმოება (უსწავლელობა), შეუდგნენ საკვირაო სკოლის დაარსებას, რომლის პროექტი კიდეც შეიდგინეს და დასამტკიცებლად წარადგინეს, სადაც ჯერ არს. ეხლა, როგორც შეეტყობა, ნება-რთვა უკვე მიეღიათ და სექტემბრიდგან კიდეც შეუდგებიან ამ ფრიად სასარგებლო საქმის განხორციელებას. იმედია, ღარიბი ხალხი ეხლა მაინც ეღირსება განათლების სხივს—სწავლას, მით უფრო რომ ავარიაობით ყველა საავერეები, გარდა სანოვგე-სასმელებისა, დაკეტილია ხოლმე და მასხურნიც თავის-უფალნი არიან. ერთი სიტყვით, იმის მეტი ღარა დაგვჩენია-რა, რომ ვისაკვოთ ეს საქმე რიგინად დაგვირგვინებულიყოს, სასარგებლოდ აქაურის ქართველებისა და სასაბოლოდ იმ მასწავლებლებისა, რომლებმაც ითავეს და რომლებიც წარუძღვებიან ამ საქმეს. საკვირაო სკოლის დაარსებ.ს, უეჭველია, მოჰყვება თან ვგმრავალება წიგნების მეთხველთა რიცხვისა და მაშინ აქაური ქართული უფასო სამკითხველო უფრო მეტს სარგებლობას მოიტანს, ვიდრე ეხლა.

რადგანაც შეეხე აქაურ სამკითხველოს, მსურს მეოთხველებსაც გავაგებინონ ანგარიში ბიბლიოთეკის მოქმედებისა ერთის წლის განმავლობაში. როგორც სჩანს რვეულებიდგან, წლის განმავლობაში წიგნები გაუტანია წასაკითხად 150 პირს 1000 ცალამდე სხვა-და-სხვა შინაარსისა: ბელეტრისტული, ისტორიული და სხ.ეს რიცხვები უფრო მეტი იქნება, თუ მხედველობაში მივიღებთ იმ გარემოებას, რომ ერთის წაღებულს წიგნს ხში რად ხუთი და მეტნიც კითხულობენ. ჯერ-ჯერობით ეს სამკითხველო ღარიბია წიგნებითა და ამიტომ ვერ აკმაყოფილებს მთხოვნელთა სურვილს, მაგრამ ვიმედოვნებთ, რომ კეთილის ხელის დახმარებით ჩქარა გამდიდრდება და უფრო ფართოდ გაშლის თავისს მოღვაწეობის დროშას...

ბ. დ—ლი.

95 წ., 29 ივნისი.

ᲛᲪᲘᲠᲔ ᲕᲔᲜᲘᲕᲜᲐ.

—

უმორჩილესად გთხოვთ თქვენს პატივცემულ გაზეთის ახლოშელს ნომერში ადგილი მისცეთ ამ ჩემ მცირე პასუხს იმ აბრის შესახებ, რომელიც თქვენს გაზეთში იყო დაბეჭდილი.

აი, როგორ იყო ეს ამბავი: ნაშუადღეს, ხუთ საათზედ, გზატკეცილზედ მეზავრ ვლებებს ავაზაკები დახდნენ, ოთხი ვლები მძიმედ დასჭრეს და გაძარცვეს. მეხუთე გაექცათ. დაჭრილ ვლებებს ბიღდადიდგან მომავალი ფილიტანსი მიეწოთათ, რომლითაც, სხვათა შორის, ქუთაისის მაზრის უფროსის თანაშემწე თავ. ჩიქოვანი მოდიოდა შეიარაღებულის ისაულთან; ვლებებმა უამბეს თავგადასავალი და სთხოვეს გამოკიდება ყაჩაღებისა, მაგრამ თავადმა ჩიქოვანმა იმის მაგიერ, რომ მალე გამოჭკიდებოდა ავაზაკებს, რომელნიც ჯერ კიდევ შორს არ იყვნენ წასულნი, ფილიტანსი უკანვე დაბრუნა და დაჭრილებს უთხრა „სოფელში ვლებებს მოვიგროვებ და შემდგ დავედევნები ავაზაკებსო“. ამ ამბის პირველ ნახვრის შესახებ არაფერს არ ვიტყვი, რადგან აჯამეთის ტყეში ავაზაკებისგან მეზავრები თავდასხმა და მათი დაჭრა ნამდვილად მოხდა, ხოლო მეორე ნახვრა კი სრულიად სიცრუეა. საქმე ესე იყო: 27 მაისს, სამსახურის გამო, მე ვიყავი ს. ბიღდადში, საღამაც ნიშუადღეყის მეხუთე საათზედ დაბრუნდი ფილიტანსით ქუთაისში. სხვათა შორის, ჩემთან ერთად გამოემეზავრა მმართველი ბიღდადის სამოსამართლო ნაწილისა, ბ. ბოგდლიევი. შეეყოფთ თუ არა აჯამეთის ტყეში ოცის ვერსის მანძილზედ ქუთაისიდგან, შეეხვდით ერთს დაჭრილ კაცს, რომელმაც გვიამბო, რომ ვავაზაკებმა დამეჭრეს, გაძარცვეს და დასჭრეს აგრეთვე რამდენიმე სხვა მგზავრებიო. მე მაშინვე გადმოვედი ფილიტანსიდგან და სანჯარიდ შევუდექი ავაზაკების დადევნების თავდარეგს. გავაზავნე კაცები ერთი ქუთაისის მაზრის უფროსისა. შეიარაღებულ კაცებს მოსაშველებლად, მეორე ბოქაულთან ბიღდადში აგრეთვე მოსაშველებლად და მესამე მახლობელ მცხოვრებლებთან ახნაურ ჩხეიანებთან და კიკანაძებთან. მე თითონ ისაიელითურთო, რომელიც თან მახლდა, დავედევნე კვალ-და-კვალ ავაზაკთ და მართლაც ორი ვერსი არ გაგვეევლო, გზატკეცილის პირზედ, ტყეში დავინახეთ სამი შეიარაღებული საეკვო კაცი. რადგან ავაზაკთ დაჭრილის კაცის მიერ დასახელებული ნიშნები შევნიშნე, მე მაშინვე ვუბრძანე ისაიელს ესროლა მათთვის თოფი. თოფი გაგარდა და ერთი მათგანი თითქოს დაიკრა, შემოტრიალდა, ქუდი გადაუვარდა და გაიქცნენ. ამასობაში შემომხვდნენ სხვა დაჭრილებიც და ამათაც სრულიად დაამოწმეს, რომ ერთ ავაზაკთაგანს სწორედ ასეთი ქუდი ეხურა, რომელიც გაქცეულ ავაზაკებს დაჭრეთ. ასე ამნაირად მე მივდიე მათ კვალ და კვალ. სამი მათგანი კიდევაც შეეპეკა, ორი შორაპნის მაზრაში და ერთი ს. დიმში ბაღდადის მახლობლად. ერთი სიტყვით, რაც-კი შემიძლო ვეცადე და კიდეც გავაკეთე, ხოლო რაც შეეხება ჩემის ბრძანებით დილაადნსის ოკან დაბრუნებას, რასაც აგრეთვე მისაყვედურებს ბ-ნი კორეს-პონდენტი, ამის მიზეზის განმარტება სასაცილოდ მიმაჩნია, რადგან ის თვით შეშინებულ მოგზაურთ სურვილიკ-ყო და ჩემი თანხმობაც, რომ კიდევ რამე უბედურება არ მომხდარიყო ავაზაკთაგან. ეს სრულიად ასე იყო და აწი მკითხველმა განსაჯოს, მოვქცეულვარ თუ ჩემის მოვალეობისამებრ თუ არა.

დაწერილებით ამ საქმეს სა ზოგადოებისა შეიტყობს მაშინ, როდესაც ეს მალაე აიხსნება, ავაზაკები ერთობით შეპყრობილ იქმნებიან და წარდგენილნი ვასამართლებად სამსჯავროში.

თანაშემწე ქუთაისის მაზრის უფროსისა
თ-დი ა. ჩიქოვანი.

ᲜᲐᲠᲙᲕᲔᲛᲘ

(ჟურნალ-გაზეთებიდგან).

ჟურნალ „რევიუ დე დ�ონ“, სხვათა შორის, მოთავსებულია წერილი ემ-ჯწკოვის აღზრდის შესახებ. წერილის ავტორი ამბობს, რომ

ყმაწვილების აღზრდაში დიდი მნიშვნელობა აქვს ოთახს, რომელშიაც ყმაწვილები სტუდიენენ, ჰაერს, დედას და ძიძას. საყმაწვილო ოთახი სადათ უნდა იყოს მოწყობილი. ლოგინი ბმელი უნდა ჰქონდეთ და საბმელი უბრალო; ინვალიანი საყმაწვილო ოთახები ერთგვარნი არიან. იქ საყმაწვილო ოთახები ზემო სართულზეა მოთავსებული, ოთახი ნათელი და სრულია. აქ ყმაწვილები სჯამენ, თამაშობენ და აქვე იძინებენ. თავისუფლად დატარეს ოთახში, რადგანაც არ ეშინიანთ რისმე ბოტეხისა ან გადუვეკნისა, დაჰყავთ სასეირნოდ ბაღესა და მინდვრებში. აძლევენ სწორეს თავისუფლებას, მხოლოდ წინადვე ეუბნებიან, რა შედეგი მოჰყვება ამა თუ ის ცუდს საქციელს. ტანსაცმისა უბრალოა და სრული აცვიათ, რათა თავისუფლად ამოძრაონ სხეული.

სკოლაში მიწაფეებზედ შიშით არ უნდა მოქმედებდნენ. მათ უნდა პატივისცემა შეაყვარონ. წინადაკი ინგლისის სკოლებში როზეი მფოზდა, იგი პირველი საშეალება იყო ყმაწვილების აღზრდაში. რასაკვირველია, ეხლა ამ საშეალებას აღარა ხმარობენ. იქ ყმაწვილების სასჯელად დარჩა მხოლოდ სკოლიდგან დათხოვნა. მაგრამ ეს საშეალება ყოველთვის არა მოქმედებს ყმაწვილებზედ. თუ ყმაწვილმა გაკვეთილი არ მოამზადა ჯერ-ოვნად, მაშინ მეორედ ამზადებინებენ და სჯიან, ან თავისუფალ დროს შემოკლებით ან ზედმეტის გაკვეთილითო. თუ ყმაწვილი მეტის-მეტად თავ-ეშვებულია და სრულებით არ დაინშავნა გაკვეთილი, მაშინ მას იძულებულ-ყოფენ თვით ისაოვის დრო მის მოსამზადებლად. რაც შეეხება ყმაწვილის ოთახში დამწყვდევას, ან სკოლაში გაკვეთილის შემდეგ რამდენიმე საათით დატოვებას, ეს სრულებით არ იციან ინგლისში.

ᲛᲜᲘᲨᲕᲜᲔᲚᲝᲕᲐᲜᲘ ᲗᲐᲛᲐᲨᲝᲜᲐᲜᲘ.

ამ ბოლოსა და ბოლო დროს ყველა ჰიგიენისტები დიდად სასარგებლოდა სთვლიან ეგრეც წოდებულს მშოძრავს თამაშობის, რომელიც აკმდელ თითქმის იდეევნებოდა და სრულიად უსარგებლოდ იყო ცნობილი. მაგრამ ყველასთვის ცხადია დღეს, რომ ახლაგზდობა მეტის მეტად სუსტია ფიზიკურად, ნაკლები ენერგია აქვს, ნაკლები მხნეობა ვიდრე იმათ, ვინც მეტ ვარჯიშობს მშოძრავს თამაშობაზედ, როგორც ეს დღეს არის მიღებული ინგლისში. ამ მხრივ ინგლისელებს ვერავინ რას უკადრებს და ამ უკანასკნელ დროს-კი ბევრმა სხვა ევროპის სახელმწიფომაც წაბაძა მისს მაგალითს. დღეს ასეთივე მშოძრავი თამაშობა შემოიღეს ბელგიისა, გერმანიისა, სიფრანგეთსა და სხ. დ სრულიად განსდევნეს გინაკტიკა. ეს მშოძრავი თამაშობა სწარმოებს ჰაერზედ და სწორედ ეს გარემოება აორკეცებს ვარჯიშობის ჰიგიენურს მნიშვნელობას.

ლონდონში ვერ ნახავთ ვერც ერთს სკოლას, რომელსაც ფართო და მოზრდილი ეზო არ ჰქონდეს ამ აზრით გაწყობილი სავარჯიშოდ მშოძრავ თამაშობათათვის. თუ ასეთი ეზო არა აქვს სკოლას, იგი ვერც დიდხანს გასძლებს. სკოლების გარეშეც ინგლისში თითქმის ყველი დიდის სურვილით ვარჯიშობს ასეთის თამაშობით და ამიტომაც არის, რომ ინგლისელები უფრო ჯანმრთელები არიან. ამ ტამად ასეთი თამაშობა ზოგიერთ რუსეთის ქალაქებშიაც შეიმოღიეს, მაგალითად პეტერბურგში, ოდესაში, იალტაში, კიევში, ხარკოვში და სხვაგან, მაგრამ დღემდის ეს საქმე ისე კარგად მაინც არ-ადა არის დაყენებული როგორც ოდესაში. სამწუხაროდ ჯერ-ჯერობით აქ ჯერ-ოვანი ორგანიზაციაა არა აქვს მინიშნებული ამ საქმეს, რის გამოც საქმე მაინც მოლაღოდნელს სარგებლობას არ იძლევა. იმისათვის, რომ ამ საგანმა სასურველი ნაყოფი მოიტანოს, სჭიროა სხვა-და-სხვა მოწყობილობა, ქალაქის მხრივ დახმარება, ხელმძღვანელი თამაშობისა, რომელმაც უნდა წლოვანობის დაგვარად ურჩიოს ესა თუ ის თამაშობა, როგორც უფრო წასაფერი და სასარგებლო და სხვანი.

დღეს ამ თამაშობათა ვის მოსკოვშიაც დაუნშნიათ შესაფერი ადგილი წმ. ტიხონ ზადონსკის ეკლესიის მახლოობლად, სადაც 6—8 საათობის მოიყრიან თავს სხვა-და-სხვა სასწავლებლების მოწაფენი და ივარჯიშებენ. ეს იქნება პირველი ცდა და უფალ სასურველი დასკვნანაც დაადგენიან საქმის მოთაკენი, თუმცა ზაფხულის დრო, სიცხე, ცოტა არ იყოს შებარკოლებს საქმის გაადვილებას.

სასურველია ჩვენთვის, ტფილისელთათვისაც, იმრუნოს ეინმემ, გაუწინონ შესაფერი ადგილი ამ თამაშობათ, მიანდონ საქმის მოწყობა ამგვარ თამაშობათა მცოდნე კაცს, მიიწვიონ ახალგაზდა მოწაფენი და ასე ნელ-ნელა შეიჩვიონ ხალხი ამ სასარგებლოსა და ჰიგიენურს საშეალებას ჯანმრთელობის შესანახად.

უცხოეთი

—

ᲡᲐᲤᲠᲐᲜᲒᲗᲘᲡᲗᲕᲘᲡ.

გამოჩენილი დეპუტატი და ჟურნალისტი კასსანიკი განრისხებია ვიქტორ ნაპოლეონს და ეკითხება თვისს გაზეთ „ოტორიტეში“—„ად არ მოქმედებს ისე, როგორც პრეტენდენტის რიგიაო? „პრეტენდენტი იმსაკი არ უნდა ელოდეს, რომ ქვეყანა მისთვის იმოქმედებს და იმოღაწეზეს მაშინ, როდესაც თვითონ ხელ-გაუნძრეველად ელოდება რაღაცასაო“. კასსანიკი ამბობს—პრეტენდენტი თვით უნდა ცდილობდეს ქვეყანა აალეკოოს და ალაპარაკოს და სხვა. ნაპოლეონ მესამე რომ სტრასბურგსა და ბულონში არ მოსულიყო, ვერასოდეს ვერ იხილავდა ელიესეს სასახლესა და შემდეგ ტტულერიში იმპერატორად ვერ შეეფოდადო. საკითხია გამოაცხადოს ვიქტორ ნაპოლეონმა, გაბაგრძობს კასსანიკი,—ჰსურს თუ არა ნაპოლეონ პირველისა და მესამის მეკვიდრედ იყოს, თუ რესპუბლიკელთ შორის უნდა ჩაირიცხოს თავი, როგორც ეერომმი მოიქცა? გაზეთი „ტან“-ი ჰფერკრამს, რომ ამ საკითხის პასუხად ვიქტორ ნაპოლეონი მანიფესტს გამოსცემსო.

ᲗᲐᲢᲠᲘᲡ ᲛᲐᲢᲘᲐᲜᲘ.

—

Ძ. ᲗᲔᲚᲐᲕᲘ. ხუთშაბათს, 29 ივნისს, აქაურ სცენაზედ წარმოდგინეს „თამარ ცბიერი“, ისტ. დრამ. 4 მოქ. აკაკი წერეთლისა. წარმოდგენამ ცუდად ჩაიარა. არა ერთხელ გაგვიგია აქაური სცენის მოყვარეთაგან ჩვენი თელავის ინტელიგენციიანდ და საზოგადოდ აქაურს მცხოვრებლებად: „წარმოდგენას არ ეწერებიანო“. რასაკვირველია, ასეთის წარმოდგენის მნახველს მეორეჯერ აღარ მოუნდება თეატრში წასვლა და ნუთუ ამას ვერ მიხვდებიან წარმოდგენის მეთაურნი?

დამწრე.

ᲬᲔᲠᲘᲚᲔᲑᲘ ᲠᲐᲓᲒᲐᲓᲘᲡᲘᲡ ᲛᲘᲛᲐᲠᲗ.

უმორჩილესად გთხოვ პატივცემულს „ი

ხსა და ბარ. კარგარეულებისა კეკრობის გამჩრობაში დასმარებისთვის დ ეკრეოვ შემდგ მარო, რომელთაც შეა მოსწერეს ფული და სხვადა სხვა ნივთები ეკეკრობისთვის: ე. ე. მოზდოკელოვისა, ბ. ფ. ბოპოვისა, ა.ე. ეკეკრობისა, მ. კარეარეულეს, მ. მოზდოკელოვისა, დ. ბ. ბაკრაძისა, ტ. ალტხოდისა, ალ. მ. ეკოზდოკოვს, დ. ბ. ეკოზდოკოვს, ს. ხეკიმონოვისა, მ. მრეკელოვისა, მ.ალდ. ეკოოეკეს, თინ. ს. თითოეროვისა, დ. ს. რეკოოკეკეს, ს. ტანტეტეროვისა, მ. ი. ალხოზოვისა, ს. ი. ბოპოვისა, მ. ბ. ეკეკებისა, რ. ი. ეკოზდოკოვისა, ს. ი. სარეკოვეკელისა, ე. დ. მოზდოკელოვისა, ბ. ე. ბეკდეკელ, მ. ნ. ოდანოვისა, მ. დიეკელოვისა, ა. ეკელოვისა, ა. ეკოზდოკოვისა, ს. ალხოზოვისა, ე. ბ. ეკეკანიძისა, ო. ა. ეკეკანიეოვისა, ბ. ეკეკეკეკეკ, ი. ი. სარეკოვეკელისა, ი. ფ. ეკეკანელოვ, ეკოკეკეს, ნ. ფ. ეკეკანელოვ, ბეტროვისა, ი. ბ. ეკელ, დ. ბარეთოოვისა, ნ. ფ. ეკეკანელოვ, ბბ. ეოეკანოვ, ეკოეკეკეკ, ტარ-ისატეროვ, ქნთ ბარეხეტოვისა, ეკეკ. სიმეთეოვისა, ნ. დიდეკეკელ, ზალანოვისა, დანდეროვისა, ეკოკეოვისა, მ. ბაბანოვისა, მეფეფეროვისა, როანეკელოვისა, ანანეროვ, ფეფეკელეკ, ფრიდანოვისა, ეკეკ. მოზდოკელოვისა, ეკეკეკეკეკ, ეკ. მარკოროვისა, ეკოფეკეოვისა, ფარეკელოვისა, ზოპეკეოვისა, ტეკმატეძისა, სანანოვ, ეკანეკეოვ, ე. ბეკეკეოვისა, ხოსეკეოვისა, ბ. ტარ-ეროტანოვ, ქნთ სიმონეოვისა, ე.ბარეოოეკეოვ, მრეკელოშვილისა, მამოდოვისა, ბაბანოვ, ასალამზოროვისა, ასეკეოვ, ნ. სიმეშიშვილს, ბალდასროვ, ე. ეკოდეკეოვისა, ეკეკეკანოვისა, ე. ეოშეკეოვისა, ბანმალოვისა და მ. ე. ეკეროვეოვ.

იასონ ლორთქიფანიძე.

ყვეკარ, 1895 წ. 1 ივლისი.

—

„ეკეკალ“ ეკეანასეკეკ ნომერში ადაბეჭდილი იყო ბოოკრანფა დარამატეულ საზოგადოების ეკმეკეობის ეკეერეკისა. ეკ მისთრის, ეკედოლეკ ჩვენ ამსანეკეკს, რომ ჩვენი წარმოდგენა ასე ეკნიდან ეოოოდეს, რომ თეთ ბ.—ეკ—ი ეკერ ეკეკ ეკეკ ეკალი შეეფეკეს. ეკარ-ეკერობთ ჩვენ ამთ ეიამეოოთ და მომეკალი ხომ ჩვენზეკ დამოოდებული. ეკ შარეკელი სეკეკ, რომელიც საზოგადოებამ ჩვენ ბეკეკეთარ. ეოოკეკ ქართეკ სეკმის ეკეკ შეეტეკეკრ ქართეკლს ან მეტოდრე ჩვენს მომდეკრეს ეკმრთებდთ ხალის ეკმროოკ, და ეკამსეკეკეკ ჩვენი, მაკრამ ეს ჩვენს ცხოერებაში წესად ან ეოოფდეს მიღებეკალი. ნუ შეეეშინდებთ ნეკრტ ამ ეკრეკეოკეს ასე, როგორც შარშან ან შეეშინდეთ ამ ნიანასეკე სეკეკეთ ბ. ხოსელოს ცხალს ჩვენის. ეკ ეკეეთთ რომ ბ. ეკ-ის მარტო ეკეკისტეკი სეკმის და სხვა ანეკეკ; ან კიდე რა ეკეეოთ რომ ჩვენ ბოოკრანფა ორი სიტეკეადან შესდგება „ბეკალ“ და „ეოფინა“. ბრალი ამის, ეისაც თავის ბოოკრანფაის სიკეძანსეკნინა, ოოორემ ჩვენ სა ხელს მე ანსდგ ეკეკეკრი და ანრ ეისკან ეკმალეკ.

პავლე ყიფიანი.

დეპეშა

(რუსეთის დეპეშათა სააგენტოსაგან).

4 ივლისი.

პეტერბურგი, 4 ივლისი. 3 ივლისს შინაგან საქმეთა მინისტრმა ბოლგარიის დეპუტაცია მიიღო.

სტამბოლი, 3 ივლისი. ამბობენ, რომ კუნძულ კრეტოსზედ საბერძენთის ინვანეთა ეეუნი მივიდო. კრეტოსზედ ალი ალმანა ეეეეეა.

სოფია, 3 ივლისი. «ბალკან. სააგენტოს» ატყობინებენ, რომ ფილიპპოპოლიდგან გამოსულს ეეუნს შეიარიდებულ თავისუფალ მეომართა ტროიანოვის ეფროსობით ალიალი ალეარეს და გეპეფანტეს. სტოიანოვი და მრავალნი სხვანი, რომელნიც მანნიანრის თოფებით იყვნენ შეიარაღებულნი, დაპატიმრებულ იქმნენ. ფიქროობენ, რომ ალიალი ამ თავისუფალ მეომართ ეეეოდ სტამბულოვმა მიეცა, რომელიც ეეეოდ თავისს მინისტრ-პრეზიდენტობის დროს შეიძენდა.

სოფია, 4 ივლისი. ეეეეინ სალამოთი, როდესაც სტამბეულოვი კლუბიდგან დაბრუნდა, გზაზედ ოთხი რეეოლვერითა და ხანჯლებით შეიარაღებული კაცი დაეხვედ და რამდენსმე ადგილის დასჭრეს თავში. დაჭრილი საბშეს მდგომარეობაშია. ეეეოლობიდგან სისხლი ძალიან ბევრი ედინა.

განცხადებანი

პირველი კერძო სამეკურნალო ექიმის ნავასარდიანისა
(ეეეეე